

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS LIETUVOS NACIONALINIO RADIOJO IR
TELEVIZIJOS ĮSTATYMO NR. I-1571 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
NR. XIIIIP-3010**

2019 m. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2019 m. sausio 23 d. sprendimo Nr. SV-S-1050 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 3 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a:**

Iš esmės pritarti Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo Nr. I-1571 pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIIIP-3010 (toliau – Projektas) ir pateikti pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo tobulinimo:

1. Projekto 1 straipsniu keičiamo Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo (toliau – keičiamas įstatymas) 13 straipsnio 2 ir 3 dalimis siūloma keisti Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos (toliau – LRT) Tarybos (toliau – Taryba) sudarymo principus. Nors aiškinamajame rašte nėra aptariamų faktinės aplinkybės, rodančios, kad Seimo arba Lietuvos Respublikos Prezidento paskirti Tarybos nariai naudojo ar naudoja savo pareigas politinei įtakai didinti, iš esmės pritariame siūlymui sumažinti Seimo ir Prezidento skiriamų asmenų skaičių. Tačiau siūlome keisti nuostatas, kurios numato, kad 4 Tarybos narius bendru sutarimu skiria universitetų, kuriuose vykdomos žurnalistikos studijos, senatai ir pagal kurias šiems asmenims taikomi kvalifikaciniai reikalavimai turėti žurnalistikos mokslo srities daktaro laipsnį ir 5 metų pedagoginio darbo patirtį, dėl kelių priežasčių. Pirma, tokios nuostatos pernelyg susiaurintų galimų pretendentų skaičių. Antra, pagal Mokslo kryptių ir meno sričių klasifikatorių, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. vasario 6 d. įsakymu Nr. V-93 „Dėl mokslo kryptių ir meno kryptių klasifikatorių patvirtinimo“ (toliau – Įsakymas Nr. V-93), žurnalistikos mokslo krypties daktaro laipsnio nėra, nes nėra žurnalistikos mokslo krypties; vartotinos mokslo ir meno daktaro laipsnių sąvokos. Trečia, tokios nuostatos nulemtų vienos visuomenės grupės neproporcingai didelį atstovavimą Taryboje. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo jurisprudencijoje yra išaiškinęs, kad „valstybės įsteigtas visuomeninis transliuotojas tik tuomet gali būti pagrįstai laikomas visuomeniniu, kai institucija, turinti įgaliojimus spręsti svarbiausius visuomeninio transliuotojo veiklos klausimus, susideda ne iš valstybės pareigūnų ar tarnautojų, bet iš asmenų, kuriuos pagrįstai galima vadinti visos visuomenės, o ne kokių nors interesų grupių (taip pat ir profesinių bei institucionalizuotų, *inter alia* susijusių su

žiniasklaida, ypač radijo ir televizija, taip pat vienijančių asmenis, kurių kūrybą arba produkciją visuomeninis transliuotojas gali įvairiai populiarinti) atstovais. Jie turi išreikšti būtent visos visuomenės interesus. Šie asmenys turi atstovauti kuo platesniam socialiniam spektrui“ (Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 5 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 5 dalies, 6 straipsnio 1, 3, 4 dalių (2000 m. birželio 29 d. redakcija), 10 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 1 dalies, 15 straipsnio (2000 m. birželio 29 d. redakcija) 1, 2 dalių, Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 31 straipsnio (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (toliau – Konstitucinio teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimas).

Siūlome atsisakyti nuostatos, įgalinančios Lietuvos vyskupų konferenciją skirti vieną Tarybos narį. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 43 straipsnyje numatyta, kad „Lietuvoje nėra valstybinės religijos“. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad Konstitucijoje yra įtvirtintas valstybės ir bažnyčios atskirumo principas – Lietuvos valstybės, jos institucijų ir jų veiklos pasaulietiško pamatas; šis principas, taip pat Konstitucijoje įtvirtinta įsitikinimų, minties, tikėjimo ir sąžinės laisvė, konstitucinis asmenų lygybės principas kartu su kitomis konstitucinėmis nuostatomis lemia valstybės pasaulėžiūrinį ir religinį neutralumą; tai, kad Lietuvos valstybė ir jos institucijos yra pasaulėžiūros ir religijos požiūriu neutralios, reiškia valstybės ir tikybos sričių, valstybės ir bažnyčių bei religinių organizacijų paskirties, funkcijų ir veiklos atskirumą (Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 1 straipsnio 5 punkto, 10 straipsnio 3 ir 4 dalių, 15 straipsnio 1 dalies, 20 straipsnio, 21 straipsnio 2 punkto, 32 straipsnio 2 dalies, 34 straipsnio 2, 3 ir 4 dalių, 35 straipsnio 2 ir 5 punktų, 37 straipsnio 2 punkto ir 38 straipsnio 2 ir 3 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“; 2017 m. liepos 4 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymo nuostatos atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“).

Formuojant Tarybą siūlome įtraukti ne tik akademinės bendruomenės atstovus, bet ir kitas visuomenės grupes, pavyzdžiui, teisę skirti narius suteikiant Tautinių mažumų departamentui prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Nevyriausybinių organizacijų tarybai, Tautinių bendrijų tarybai ar kuriai nors skėtinei negalią turinčių asmenų organizacijai.

2. Keičiamo įstatymo 13 straipsnio 4 dalyje išvardytas sąrašas aplinkybių, neleidžiančių užimti Tarybos nario pareigas. LRT išorinę priežiūrą vykdo Lietuvos radijo ir televizijos komisija ir žurnalistų etikos inspektorius, tačiau tik Lietuvos radijo ir televizijos komisijos nariams draudžiama būti Tarybos nariu. Tapatus draudimas turi būti nustatytas ir žurnalistų etikos inspektoriui. Siūlome tokius apribojimus nustatyti ir savivaldybių tarybų nariams.

Keičiamo įstatymo 13 straipsnio 4 dalyje taip pat numatyta, kad Tarybos nariais negali tapti auditoriai ar audito įmonių darbuotojai, dalyvaujantys ir (ar) dalyvavę atliekant LRT auditą, nuo kurio atlikimo nepraėjo 2 metų laikotarpis. Siūlome analogišką 2 metų laikotarpį nustatyti ir asmenims, turėjusiems Seimo, Vyriausybės, savivaldybių tarybų, Lietuvos radijo ir televizijos komisijos narių, politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų ir žurnalistų etikos inspektoriaus statusus.

Analogiškos pastabos taikytinos keičiamo įstatymo 10 straipsnio 4 daliai, 16 straipsnio 3 daliai ir 18 straipsnio 5 daliai.

3. Siekiant didinti Tarybos nepriklausomumą ir jos sudėties įvairiapusiškumą yra tikslinga įtvirtinti ir kitas teisinio reguliavimo priemones. Siūlome nustatyti, kad Tarybos narių skyrimo procedūra yra vieša; tai kyla iš Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimo („Aukščiausios institucijos, turinčios įgaliojimus spręsti svarbiausius visuomeninio transliuotojo veiklos klausimus, narių rinkimo ar skyrimo procedūra turi būti vieša ir skaidri“) ir Europos transliuotojų sąjungos (toliau – EBU) rekomendacijų, išdėstytų dokumente „Visuomeninių transliuotojų valdysenos principai“. Viešumo reikalavimas gali būti įgyvendintas įvairiai, pavyzdžiui, įtvirtinant, kad Tarybos narius skiriantys subjektai savo interneto svetainėse (arba LRT interneto svetainėje) turi iš anksto paskelbti kandidatų į Tarybos narius sąrašą. Taip pat siūlome įtvirtinti moterų ir vyrų proporcingą atstovavimą Taryboje; tai rekomenduojama Europos Tarybos rekomendacijoje Nr. CM/REC(2012)1 „Dėl visuomeninio transliuotojo valdysenos“. Proporcingas atstovavimas gali būti pasiekiamas nustatant, kad skiriančioji organizacija negali skirti iš eilės 2 (arba 3) kartus tos pačios lyties atstovų.

4. Keičiamo įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje siūloma trumpinti Tarybos sudarymo ir Tarybos narių kadencijos laikotarpį nuo 6 iki 5 metų, tačiau trūksta tokio trumpinimo pagrindimo. EBU dokumente „Visuomeninių transliuotojų valdysenos principai“ nurodyta, kad protingas laikotarpis yra 4–6 metai, taigi ir dabar nustatytas 6 metų laikotarpis laikomas protingu. Sutrumpinus laikotarpį iki 5 metų, jis sutaptų su Prezidento kadencijos laikotarpiu. Toks siūlymas neatitinka vieno iš Projekto tikslų – didinti visuomeninio transliuotojo nepriklausomumą nuo politikų, nes, skirtingai nei šiuo metu, išrinktas Prezidentas kiekvieną savo kadenciją turės galimybę skirti atstovus į Tarybą (šiuo metu teisės skirti atstovus į Tarybą Prezidentas neturi kas 6-oje kadencijoje). Be to, Tarybos nario ir Tarybos pirmininko kadencijų trukmės nėra suderintos tarpusavyje (keičiamo įstatymo 13 straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad Tarybos nariai 3 metams išsirenka Tarybos pirmininką, asmuo gali būti Tarybos pirmininku du kartus iš eilės (taigi, 6 metus), bet Tarybos nario kadencija tėra 5 metai). Dėl išvardytų priežasčių siūlome išlaikyti dabar egzistuojantį Tarybos sudarymo ir Tarybos narių kadencijos laikotarpį (6 metus).

5. Keičiamu įstatymu siūloma pertvarkyti LRT valdyseną – be dabar egzistuojančių Tarybos ir LRT generalinio direktoriaus (toliau – Generalinis direktorius) siūloma įsteigti LRT valdybą (toliau – Valdyba), LRT ombudsmeno (toliau – Ombudsmenas) pareigybę, panaikinti LRT Administracinę komisiją (toliau – Administracinė komisija), perskirstyti esamas ir nustatyti naujas funkcijas minėtiems subjektams. Tokia Projektu siūloma LRT valdysenos struktūra nėra iki galo aiški, kai kurios nurodytų LRT subjektų funkcijos persidengia, o dalis prieštarauja teisės aktų nuostatomis ir visuomeninių transliuotojų valdysenos principams. Pagal Projekte siūlomas nuostatas Taryba vykdytų dalį LRT aukščiausiojo ir priežiūros organo bei viešosios įstaigos visuotinio dalininkų susirinkimo funkcijų, Valdyba – dalį aukščiausiojo ir priežiūros organo bei viešosios įstaigos visuotinio dalininkų susirinkimo funkcijų, taip pat dalį valdymo funkcijų, Ombudsmenas – dalį

priežiūros funkcijų ir rekomendacinio pobūdžio funkcijas vienoje srityje, Generalinis direktorius – dalį valdymo funkcijų.

Keičiamu įstatymu siūloma nustatyti, kad Valdyba yra valdymo organas (10 straipsnio 1 dalis), bet jai priskiriamos ne tik valdymo funkcijos, bet ir visuomeninio transliuotojo aukščiausiojo ir priežiūros organo funkcijos, pavyzdžiui, prižiūrėti Generalinio direktoriaus veiklą (11 straipsnio 5 dalis), tvirtinti LRT metines pajamų ir išlaidų sąmatas bei jų vykdymo ataskaitas (11 straipsnio 1 dalies 4 punktas), teikti siūlymus Generaliniam direktoriui atšaukti jo sprendimus, kurie prieštarauja įstatymams ir kitiems teisės aktams, LRT įstatams, Tarybos ar Valdybos sprendimams (11 straipsnio 4 dalis). Toks reguliavimas neatitinka EBU dokumento „Visuomeninių transliuotojų valdysenos principai“, Viešųjų įstaigų įstatymo nuostatų ir Konstitucinio Teismo jurisprudencijos. EBU dokumente „Visuomeninių transliuotojų valdysenos principai“ nurodyta, kad turi būti aiškiai atskirtos visuomeninio transliuotojo valdymo / vykdomosios (angl. *managerial / executive*) funkcijos nuo priežiūros / reguliavimo (angl. *supervisory / regulatory*) funkcijų; dokumente nurodyta, kad šias funkcijas atliekantys organai turi būti skirtingi ir nepriklausomi vienas nuo kito. Kartu akcentuojama, kad teisės aktuose, reguliuojančiuose privačių bendrovių valdyseną, toks atskyrimas ne visada reikalaujamas, tačiau visuomeniniuose transliuotojuose toks atskyrimas skatinamas nuo praeito amžiaus 9-ojo dešimtmečio pabaigos. Analogiškai, Viešųjų įstaigų įstatymo 9 straipsnio 7 dalimi draudžiama pavesti kolegialiems (valdymo) viešosios įstaigos organams spręsti visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencijai priskirtus klausimus; šio įstatymo 10 straipsnyje nustatyta, kad visuotinis dalininkų susirinkimas nustato įstaigos vadovo darbo sutarties sąlygas, tvirtina metinių finansinių ataskaitų rinkinį ir kt. LRT yra viešoji įstaiga, kurios visuotinio susirinkimo funkcijos pavestos Tarybai. Konstitucinis Teismas 2019 m. gegužės 16 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. sausio 12 d. nutarime Nr. XIII-1022 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo laikinosios tyrimo komisijos sudarymo ir pavedimo jai atlikti Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos valdymo, finansinės ir ūkinės veiklos parlamentinį tyrimą“ (su 2018 m. rugsėjo 20 d. pakeitimu) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (toliau – Konstitucinio Teismo 2019 m. gegužės 16 d. nutarimas) yra išaiškinęs, kad LRT aukščiausioji institucija, turinti įgaliojimus spręsti svarbiausius visuomeninio transliuotojo veiklos klausimus, atlieka arba organizuoja vidinę LRT veiklos kontrolę, *inter alia*, programų ir laidų struktūros bei turinio kryptingumo kontrolę, visuomeniniam transliuotojui valstybės skirtų išteklių naudojimo kontrolę, visuomeninio transliuotojo veiklos organizavimo ir vykdymo priežiūrą.

Taip pat keičiamo įstatymo 10 straipsnio 2 dalimi ir 11 straipsniu nustatoma tokia situacija, kai Valdybos pirmininkas, būdamas ir Generaliniu direktoriumi, dalyvaus Valdybos veikloje sprendžiant klausimus, susijusius su jo paties, kaip Generalinio direktoriaus, veikla ir kontrole, pavyzdžiui, spręst klausimus, susijusius su Generalinio direktoriaus darbo užmokesčio nustatymu, skatinimu, nuobaudų skyrimu ir kt. Tokiu reguliavimu Valdybos pirmininkui atsirastų nuolatinių interesų konfliktų tikimybė.

Be to, Administracinės komisijos, kurios nariai yra vadybos ir (ar) finansų specialistai, naikinimas gali turėti neigiamų pasekmių efektyviam LRT aukščiausiojo ir priežiūros organo – Tarybos – darbui. Taryba yra sudaroma iš visuomenės, mokslo ir kultūros veikėjų, kurie neprivalo turėti specialiųjų žinių finansų ir (ar) vadybos klausimais. EBU dokumente „Visuomeninių transliuotojų valdysenos principai“ numatyta, kad priežiūros organo nepriklausomumui yra reikalinga turėti savo darbuotojų ir galimybę kreiptis į išorės ekspertus.

Atkreipiame dėmesį, kad keičiamu įstatymu siūlomas valdysenos modelis nėra germaniškas. Keičiamu įstatymu LRT valdysenoje siūloma įtvirtinti du valdymo organus – Generalinį direktorių ir Valdybą. Vokietijoje veikiantys visuomeniniai transliuotojai turi vieną valdymo organą (ir du priežiūros organus). Pavyzdžiui, Vokietijos visuomeninio transliuotojo ZDF valdymo organas – generalinis direktorius (vok. *Intendant*), pagrindinis priežiūros organas yra Televizijos taryba (vok. *Fernesehrat*), mažesnis – Administracinė taryba (vok. *Verwaltungsrat*); kitas visuomeninis transliuotojas WDR taip pat turi vieną valdymo organą – generalinį direktorių (vok. *Intendant*) ir du priežiūros organus, pagrindinį – Transliavimo tarybą (vok. *Rundfunkrat*) ir mažesnę (specializuotą) – Administracinę tarybą (vok. *Verwaltungsrat*). Be to, šie transliuotojai, jų veiklos apimtys ir finansavimas yra gerokai didesni nei LRT (palyginimui, 2018 m. ZDF biudžetas buvo apie 2,192 mlrd. eurų, LRT – apie 38,8 mln. eurų).

Remiantis nurodytomis aplinkybėmis ir siekiant įtvirtinti Valdybą kaip valdymo organą, siūlytina atsisakyti nuostatų, kuriomis jai priskiriamos visuomeninio transliuotojo aukščiausiojo ir priežiūros organo bei viešosios įstaigos visuotinio dalininkų susirinkimo funkcijos, šios funkcijos turėtų būti priskirtos Tarybai. Taip pat siūlytina nustatyti, kad Taryba turi sekretoriato darbuotojus, kurie vykdo Tarybos ir Tarybos pirmininko pavedimus, ir galimybę kreiptis į išorės ekspertus.

Atkreipiame dėmesį, kad vieną iš Projekto tikslų – atnaujinti LRT valdysenos modelį, sudarant galimybę LRT valdysenoje dalyvauti vadybos, teisės bei ekonomikos žinių turintiems ekspertams – galima pasiekti ir nesteigiant Valdybos, o tobulinant Administracinės komisijos veiklos reglamentavimą. Siekiant išvengti nepagrįsto Administracinės komisijos veiklos apribojimo (nurodyta, kad Administracinės komisijos nuostatuose buvo nustatyta, jog ši vykdo veiklą „pagal Tarybos pirmininko ir / arba Generalinio direktoriaus kreipimąsi“), keičiamame įstatyme galima nustatyti, kad Administracinė komisija savo funkcijas vykdo pagal Tarybos pirmininko ir (arba) Generalinio direktoriaus kreipimąsi arba savo iniciatyva. Administracinės komisijos įgaliojimus galima tikslinti, pavyzdžiui, pirma, numatant, kad Administracinė komisija sudaroma iš 5 ekspertų, turinčių finansų, strateginio planavimo ir valdymo, teisės, vadybos ir (ar) žmoniškųjų išteklių valdymo žinių, antra, nustatant Administracinės komisijos nariams konkrečius kvalifikacinius ir nepriekaištingos reputacijos reikalavimus, trečia, įtvirtinant skaidrią ir viešą Administracinės komisijos narių skyrimo procedūrą, pavyzdžiui, nustatant, kad nariai renkami viešo konkurso būdu, o šių narių skyrimo nuostatai viešai skelbiami LRT interneto svetainėje.

Minėtą tikslą taip pat galima pasiekti ir steigiant specializuotus Tarybos komitetus (kartu atsisakant Valdybos steigimo ir panaikinant Administracinę komisiją). Šių komitetų pagrindinis uždavinys būtų teikti pagalbą Tarybai, vykdant jai pavestas funkcijas. Komitetai galėtų būti sudaromi iš 3–5 narių, iš kurių dalį sudarytų Tarybos nariai, o kitą dalį – atitinkamų sričių specialistai (pavyzdžiui, į Audito ir rizikos valdymo komitetą skiriamas asmuo turėtų turėti patirties ir aktualių žinių finansų, apskaitos ir audito srityje). Komitetai, kuriuose dirbtų atitinkamų sričių specialistai, atliktų svarbų vaidmenį ne tik priežiūros srityje, jie taip pat galėtų teikti LRT vadovybei profesionalias rekomendacijas. Dalis komitetų galėtų būti nuolatiniai, kita dalis – iškilus poreikiui steigiami Tarybos sprendimu. Galutinius sprendimus priimtų Taryba. Toks valdysenos modelis galėtų padidinti Tarybos darbo efektyvumą ir skaidrumą, atitiktų gerosios valdysenos rekomendacijas (žr. G20 / EBPO Įmonių valdysenos principus, angl. *Principles of Corporate Governance*) ir išlaikytų dabartinį Tarybos, kaip institucijos, atstovaujančios visuomenę ir turinčios įgaliojimus spręsti svarbiausius visuomeninio transliuotojo veiklos klausimus, statusą. Kartu siekiant stiprinti LRT lėšų ir bendrai visos LRT veiklos kontrolę, būtų galima įtvirtinti specialiąją nuostatą, kad vidaus audito tarnyba atskaitinga Tarybai arba Tarybos Audito ir rizikos valdymo komitetui, jeigu toks būtų suformuotas. Šios teisinio reguliavimo priemonės sudarytų prielaidas sustiprinti LRT valdyseną, vidaus kontrolės ir atsakomybės sistemą.

6. Keičiamu įstatymu Ombudsmenui numatomos priežiūros funkcijos („LRT ombudsmenas prižiūri, kaip LRT laikosi šio įstatymo 3 bei 4 straipsniuose <...> nustatytų reikalavimų“; 19 straipsnio 1 dalies 1 ir 4 punktai), kurios priskirtos ir LRT aukščiausiam ir priežiūros organui – Tarybai („Taryba <...> prižiūri, kaip įgyvendinami LRT uždaviniai ir laikomasi teisės aktuose transliuotojams keliamų reikalavimų“; 14 straipsnio 1 dalies 6 punktas). Tokiu reguliavimu sukuriama išimtinės Tarybos funkcijos dubliavimas, kuris nėra tikslingas ir sukelia teisinę koliziją. Atsižvelgdami į tai, siūlome atsisakyti nuostatų, kuriomis Ombudsmenui priskiriamos priežiūros funkcijos. Siūlome Ombudsmenui nustatyti kitas funkcijas – teikti LRT organams ir darbuotojams rekomendacijas ir patarimus, nagrinėti LRT etikos kodekso pažeidimus ir asmenų kreipimusis (ir jų pagrindu teikti rekomendacijas), organizuoti profesinius mokymus, atsiskaityti už savo veiklą visuomenei.

Siūlome nustatyti, kad Ombudsmeno ataskaitos apie jo veiklą teiktinos ne tik LRT valdymo, bet ir aukščiausiam ir priežiūros organui – Tarybai.

Siūlome atsisakyti nuostatos, kad Ombudsmenas kartą per mėnesį dalyvauja būtent LRT radijo laidoje, kurioje apžvelgia gautus kreipimusis ir savo darbą. Ombudsmenas tokią funkciją gali atlikti ir per kitas LRT valdomas visuomenės informavimo priemones, pavyzdžiui, skleisdamas nurodyto turinio informaciją LRT interneto svetainėje.

7. Dėl mokesčių reformos, įvertinus dalies socialinio draudimo tarifo įtraukimą į gyventojų pajamų mokesčio (toliau – GPM) dalį, nuo 2019 m. sausio 1 d. GPM tarifas padidėjo 5 procentiniais punktais, taip pat padidėjo bazė, nuo kurios bus skaičiuojamas GPM. Prognozuojamos 2019 m. valstybės biudžeto pajamos iš GPM – 3,28 mlrd. eurų arba 1,8 karto didesnės nei 2018 m. faktinės pajamos iš GPM, taigi, nuo 2021 m. pagal galiojančią

reguliavimą LRT asignavimai didėtų daugiau nei 1,6 karto, palyginti su 2019 m. (2019 m. patvirtinta 41,6 mln. eurų, 2021 m. būtų apie 69 mln. eurų). Atsižvelgus į tai ir įvertinus aplinkybes, kad, pirma, Projektu yra mažinamos LRT pajamos, nes įtraukiami draudimai LRT gauti pajamas iš reklamos LRT interneto svetainėje, antra, nuo 2020 m. sausio 1 d. LRT nustatyti papildomi įpareigojimai (žr. šio nutarimo 22 punktą), trečia, siūlomi LRT valdysenos pakeitimai pareikalaus papildomų administravimo išlaidų, siūlytina mažinti Projekto 21 straipsnio 5 dalies punkte įtvirtintą procentinį GPM dydį iki 1 procento.

8. Keičiamo įstatymo 14 straipsnio 1 dalies 6 punkte numatyta, kad Taryba prižiūri, kaip įgyvendinami LRT uždaviniai ir laikomasi teisės aktuose transliuotojams keliamų reikalavimų. LRT *de facto* teikia ir retransliavimo, ir užsakomąsias visuomenės informavimo audiovizualinėmis priemonėmis paslaugas, taip pat valdo interneto svetainę. Be to, nuostata „prižiūri, kaip įgyvendinami LRT uždaviniai“ nėra pakankamai tiksliai apibūdinanti Tarybos vykdomą LRT konstitucinės misijos priežiūrą. Konstitucinis Teismas yra išaiškinęs, kad „įstatymu turi būti nustatytas ne tik toks nacionalinio visuomeninio transliuotojo valdymo modelis, kuris užtikrintų, kad nebus nukrypta nuo šio transliuotojo konstitucinės misijos ir nebus paneigtas nacionalinio visuomeninio transliuotojo nepriklausomumas, bet ir atitinkamas šio transliuotojo veiklos kontrolės modelis. <...>. Tačiau nacionalinio visuomeninio transliuotojo veiklos kontrolė negali būti suprantama vien kaip finansinis ar turto auditas. Tokia kontrolė turi apimti ir nacionalinio visuomeninio transliuotojo programų ir laidų struktūros bei turinio kryptingumo kontrolę (*a priori* (išankstinę) ir *a posteriori* (paskesniąją)), t. y. tokią jo veiklos stebėseną ir patikrą, kai nacionalinio visuomeninio transliuotojo programos ir laidos yra vertinamos *inter alia* iš Konstitucijos kylančios ir įstatymuose apibrėžtos šio transliuotojo misijos atžvilgiu. Pabrėžtina, kad tokia kontrolė neturi virsti nacionalinio visuomeninio transliuotojo programų ir laidų cenzūra, kurią, kaip ir visų kitų visuomenės informavimo priemonių cenzūrą, *expressis verbis* draudžia Konstitucija“ (Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimas).

Remiantis nurodytomis aplinkybėmis ir siekiant didesnio teisinio aiškumo, siūlytina detaliau aprašyti šiame punkte nustatytas Tarybos funkcijas, nurodant, kad ji, pirma, prižiūri, kaip įgyvendinami LRT uždaviniai, įskaitant šio įstatymo 3 ir 4 straipsniuose nustatytų reikalavimų priežiūrą, antra, prižiūri, kaip LRT laikosi teisės aktuose viešosios informacijos rengėjui ir (ar) skleidėjui keliamų reikalavimų, trečia, neatlieka išankstinės informacijos turinio kontrolės.

9. Keičiamo įstatymo 16 straipsnio 3 dalyje siūloma nustatyti sąrašą aplinkybių, draudžiančių asmeniui eiti Generalinio direktoriaus pareigas. Iš formuluotės „negali būti skiriami“ nėra aišku, ar siūloma uždrausti asmeniui tuo pačiu metu eiti Generalinio direktoriaus ir kitas (nesuderinamas) pareigas, ar siūloma nustatyti, kad asmenys, turintys nurodytą statusą, negali dalyvauti konkurse eiti Generalinio direktoriaus pareigas. Jeigu formuluotės turinį perteikia antrasis variantas – pagal jį asmuo, turintis konkrečios profesinės patirties visuomenės informavimo priemonių srityje, negalėtų tapti Generaliniu direktoriumi. Toks apribojimas nebūtų objektyviai pateisinamas. Profesinė patirtis laikytina Generalinio

direktoriaus privalumu, o ne trūkumu. Todėl siekiant aiškumo ir apibrėžtumo siūlome tikslinti formuluotę.

10. Siūlome aiškiau ir detaliau reglamentuoti LRT veiklos ir finansinę atskaitomybę, kartu šias nuostatas suderinant su kituose teisės aktuose įtvirtintais reikalavimais ataskaitoms. Tai galėtų būti pasiekta įtvirtinant, kad metinė veiklos ataskaita yra viena, ją rengia Generalinis direktorius, svarsto ir tvirtina Taryba. Be to, LRT atskaitomybę galima reglamentuoti atskirame straipsnyje (kartu iš kitų straipsnių išbraukiant nuostatas dėl atskaitomybės), įtvirtinant, kad, pirma, LRT buhalterinė apskaita organizuojama ir metinių finansinių ataskaitų rinkinys, metinė veiklos ataskaita rengiami, teikiami ir skelbiami Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo, Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo ir jų įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka, antra, be pirmiau nurodytuose teisės aktuose nustatytos informacijos, kurią pateikti metinėje veiklos ataskaitoje privalo LRT, papildomai metinėje LRT veiklos ataskaitoje teikiama informacija apie Pajamų, kurios gautos ne iš viešojo pobūdžio paslaugų teikimo, dydį ir santykį nuo visų gautų pajamų; Sąnaudų ir išlaidų, susijusių su ne viešojo pobūdžio paslaugų teikimu, dydį; sąnaudos ir išlaidos, kai LRT ištekliai naudojami ir viešosioms, ir ne viešosioms paslaugoms teikti, turi būti paskirstytos proporcingai pagal pajamų iš ne viešojo pobūdžio paslaugų santykį nuo visų viešosios įstaigos pajamų; Tai, kaip LRT laikėsi Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 3 ir 4 straipsniuose nustatytų reikalavimų, Tarybos sprendimų, LRT ombudsmeno rekomendacijų, kokią vertę sukūrė visuomenei.

Kadangi informacija apie LRT finansavimo šaltinius yra pateikiama LRT finansinėse ataskaitose (valstybės biudžeto lėšos, savivaldybių biudžetų lėšos, Europos Sąjungos ir kitų tarptautinių institucijų lėšos, kiti finansavimo teikėjai), LRT metinėje veiklos ataskaitoje jos siūlome nedubliuoti.

Atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo 2019 m. gegužės 16 d. nutarime pateiktą išaiškinimą, kad LRT turi atsiskaityti Seimui už tai, kaip LRT įgyvendina savo konstitucinę misiją ir kaip naudojami šiai misijai įgyvendinti skirti valstybės biudžeto asignavimai, siūlome detaliau reglamentuoti LRT atsiskaitymo Seimui procedūrą, nustatant terminą, iki kurio LRT atsiskaito, ir atsiskaitymo būdą, pavyzdžiui, nustatant, kad LRT metinių ataskaitų rinkinys ir metinė veiklos ataskaita iki gegužės 1 d. yra pristatomi Seimo posėdyje ir Seimo nariai gali užduoti klausimus.

11. Keičiamo įstatymo 14 straipsnio 1 dalies 9 punkte siūloma nustatyti, kad Taryba skelbia viešą konkursą išorės auditui atlikti. Finansinę atskaitomybę ir finansinių ataskaitų auditą reglamentuojančiuose teisės aktuose sąvoka „išorės auditas“ nevartojama, todėl siūlome tikslinti šią nuostatą atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos finansinių ataskaitų audito įstatyme nustatytas sąvokas ir numatyti, kad skelbiamas viešas konkursas finansinių ataskaitų auditui atlikti. Atitinkamai visame keičiamame įstatyme siūlome patikslinti sąvokos „auditas“ vartojimą (keičiamo įstatymo 10 straipsnio 4 dalis, 13 straipsnio 4 dalis, 16 straipsnio 3 dalis, 18 straipsnio 5 dalis).

12. Siūlome atsisakyti keičiamo įstatymo nuostatų (10 straipsnio 2 dalis ir 18 straipsnio 3 dalis), kad viešą konkursą dėl kandidatų į Valdybos narius ir Ombudsmeno pareigas atrankos turi vykdyti audito kompanija. Pagal Finansinių ataskaitų audito įstatymą audito įmonės teikia finansinių ataskaitų audito paslaugas ir kitas užtikrinimo paslaugas, t. y. audito įmonių kompetencijos pirmiausiai susijusios su finansinių duomenų teisingumo ir patikimumo įvertinimu. Be to, siūlome keičiamo įstatymo 18 straipsnio 3 dalyje nustatyti, kad Taryba, kaip skirianti Ombudsmeną, turėtų taip pat priimti ir sprendimą dėl šioje dalyje numatyto kompanijos atrinkimo viešo konkurso (keičiamu įstatymu siūloma, kad šį sprendimą priimtų Valdyba).

13. Siūlome tikslinti keičiamo įstatymo 11 straipsnio 3 dalies 3 punktą, kuriame nustatyta, kad analizuojami LRT ūkinės veiklos rezultatai, pajamų ir išlaidų sąmatos, inventorizacijos ir kiti turto pasikeitimo apskaitos duomenys. Iš šios nuostatos neaišku, kas yra priskiriama prie kitų turto pasikeitimo apskaitos duomenų.

14. Pagal Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 2 straipsnio 1 dalį bankrotas yra įmonės būseną, todėl siūlome patikslinti keičiamo įstatymo 21 straipsnio 4 dalį, numatant, kad LRT netaikomas bankroto procesas.

15. Siūlome patikslinti LRT turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo teisinį reguliavimą, nes jis neatitinka valstybinio turto valdymo pokyčių.

Pagal keičiamo įstatymo 20 straipsnį LRT turtas yra valstybės nuosavybė ir negali būti privatizuojamas. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybei ir savivaldybėms priklausančių akcijų privatizavimo įstatymu, privatizuojamos gali būti tik valstybei priklausančios akcijos, o valstybės nekilnojamasis turtas (statiniai, patalpos ar jų dalys) ar kitas turtas yra perduodamas kitų asmenų nuosavybėn Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo (toliau – Turto valdymo įstatymas) nustatyta tvarka.

Be to, turi būti tiksliau nustatomas keičiamo įstatymo ir Turto valdymo įstatyme numatytas valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo santykis, pavyzdžiui, nustatant, kad valdant LRT turtą turėtų būti vadovaujamasi Turto valdymo įstatyme nustatytais bendraisiais valstybės turto valdymo principais ir nuostatomis, jeigu keičiamas įstatymas nenustato kitaip.

Taip pat siūlome panaikinti prieštaravimus tarp keičiamo įstatymo 20 straipsnio atskirų dalių, pavyzdžiui, 3 dalyje nustatoma, kad LRT pastatai negali būti parduoti, o 4 dalyje nustatoma, kad ne mažesnės nei 29 tūkst. eurų likutinės vertės LRT ilgalaikis turtas, kuris pagal Turto valdymo įstatymo 3 straipsnio 2 dalį apima statinius (pastatus), valstybinę žemę ir kitą minėtoje dalyje nurodytą ilgalaikį turtą, gali būti parduotas, perleistas, nurašytas gavus Vyriausybės leidimą. Pagal valstybės turto nurašymo teisinį reguliavimą Vyriausybė priima sprendimą dėl didesnės nei 50 tūkst. eurų likutinės vertės valstybės nekilnojamojo turto nurašymo ir ši nuostata taikytina visiems valstybės turto patikėtiniams (įskaitant valstybės įmones, valstybines aukštąsias mokyklas ar teismus).

16. Atšaukimo iš pareigų pagrindai turi būti susieti su reikalavimais tokias pareigas užimti. Pavyzdžiui, priėmimui į pareigas, pilietybės reikalavimas keičiamo įstatymo 10 straipsnio 3 dalyje, 13 straipsnio 3 dalyje, 18 straipsnio 4 dalyje nenumatytas, tačiau 10 straipsnio 5 dalies 4 punkte, 13 straipsnio 5 dalies 4 punkte, 18 straipsnio 6 dalies 4 punkte įvardintas kaip pareigų netekimo pagrindas.

17. Reikalavimai Tarybos, Valdybos nariams ir Ombudsmenui nėra pagrįsti (keičiamo įstatymo 10 straipsnio 3 dalis, 13 straipsnio 3 dalis ir 18 straipsnio 4 dalis), nes nėra aišku, kodėl būtent tokios studijų kryptys ir darbinė patirtis išskiriami. Tikslingiau keičiamame įstatyme nurodyti pareigoms atlikti būtiną kompetenciją, o ne numatyti siaurus išsilavinimo ir darbo patirties reikalavimus. Nurodžius humanitarinių ar socialinių studijų krypties išsilavinimo reikalavimą, asmuo, baigęs teisės arba verslo studijas, negalėtų užimti pareigų, nes pagal studijų krypčių ir krypčių grupių sąrašą, tvirtinamą švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu, šios studijos priskiriamos atitinkamai teisės arba verslo ir viešosios vadybos studijų kryptims, o ne socialinių mokslų studijų kryptčiai. Be to, keičiamame įstatyme išvardyti išsilavinimo reikalavimai Tarybos, Valdybos nariams, Generaliniam direktoriui ir Ombudsmenui yra nesuderinti su Mokslo ir studijų įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. gruodžio 1 d. įsakymo Nr. V-1075 „Dėl studijų krypčių ir krypčių grupių, pagal kurias vyksta studijos aukštosiose mokyklose, sąrašo, jo keitimo tvarkos, kvalifikacinių laipsnių sąrangos ir studijų programų pavadinimų sudarymo principų patvirtinimo“ ir Įsakymo Nr. V-93) nuostatomis, neteisingai vartojama studijų krypties sąvoka, taikomi nebegaliojantys studijų ir mokslo krypčių klasifikatoriai.

Atsižvelgdami į tai, siūlome išsilavinimo reikalavimus ir darbo patirtį apibrėžti tokiu būdu, kad jie pernelyg nesusiaurintų galimų pretendentų skaičiaus ir atitiktų šiame punkte nurodytus teisės aktus: pirma, siūlome atsisakyti nuostatų, kuriomis daliai Tarybos narių ir Ombudsmenui keliamas reikalavimas turėti darbo patirtį tik pagal įgytą specialybę, antra, siūlome Tarybos, Valdybos nariams, Generaliniam direktoriui ir Ombudsmenui reikalaujamą išsilavinimą apibrėžti plačiau, pavyzdžiui, numatant, kad šie asmenys turi turėti aukštąjį universitetinį išsilavinimą ir magistro kvalifikacinį laipsnį arba jam lygiavertę aukštojo mokslo kvalifikaciją, trečia, siūlome universitetų senatų skiriamiesiems Tarybos nariams numatytą reikalavimą turėti pedagoginio darbo patirtį praplėsti (pavyzdžiui, numatant, kad šie asmenys turi turėti darbo aukštojoje mokykloje patirtį arba iš viso atsisakyti darbo patirties srities įvardijimo), ketvirta, siūlome mažinti Ombudsmenui numatytą darbo patirties laikotarpį.

18. Keičiamo įstatymo 10 straipsnio 3 dalyje siūloma nustatyti, kad asmenys Valdybos nariais yra skiriami tokiu būdu, kad Valdyboje būtų bent po vieną teisės, ekonomikos bei vadybos ir administravimo specialistą. Gali susiklostyti situacijos, kai nurodytų sričių specialistų tarp kandidatų į Valdybos narius nebus arba išvis nebus 12 kandidatų į Valdybos narius, todėl nėra aišku, kokios teisinės pasekmės kiltų tokiu atveju. Analogiška pastaba teiktina ir dėl Ombudsmeno – nėra aišku, kokios teisinės pasekmės kiltų, jeigu nebūtų atrinkti

3 kandidatai į LRT ombudsmeno pareigybę. Vadovaujantis teisinio aiškumo principu siūlome nurodyti, kaip tokiais atvejais būtų vykdomos skyrimo procedūros.

19. Generalinio direktoriaus, jo pavaduotojų kadencijų laikas skiriasi nuo Valdybos kadencijos trukmės. Kadangi jie minimi kaip Valdybos nariai *ex officio* (pagal pareigas), neišspręsta, kas įvyks Generalinio direktoriaus kadencijai pasibaigus (šios aplinkybės nėra tarp Valdybos nario įgaliojimų nutrūkimo pagrindų keičiamo įstatymo 10 straipsnio 6 dalyje). Be to, keičiamo įstatymo 10 straipsnio 6 ir 7 dalyse nereglamentuotos naujų narių rinkimo / skyrimo procedūros nutrūkus ne visos Valdybos, o vieno jos nario įgaliojimams.

20. Siūlome keičiamo įstatymo 5 straipsnio 10 dalį, nustatančią LRT suteikiamą laiką politinėms partijoms ir jų kandidatams savivaldybių tarybų rinkimų metu, derinti su Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymu, numatančiu, kad savivaldybių tarybų rinkimuose gali dalyvauti ne tik politinės partijos ir jų kandidatai. Ši dalis turi būti pildoma nurodant ir rinkimus į Europos Parlamentą.

21. Keičiamo įstatymo 3–8, 10, 13, 15, 16, 18 straipsniuose nurodytą sąvoką „portalas“ siūlome keisti į teisės aktuose vartotiną sąvoką „interneto svetainė“.

22. Atkreiptinas dėmesys, kad Seimas 2019 m. kovo 21 d. priėmė Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo Nr. I-1571 5 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIII-2008, kurio nuostatos dėl televizijos programų pritaikomumo klausos ir regos negalią turintiems asmenims turėtų būti perkeltos į Projektą.

Ministras Pirmininkas

Kultūros ministras

Kultūros ministras
dr. Mindaugas Kvietkauskas

2019 05 28

Bendrijų reikalų ir aptarnavimo
skyriaus vyriausioji specialistė
Vilma Žemaitienė

2019-05-27

Teisės ir žmogų bei žmogų išskirti
vyriausioji specialistė
R. Kibickienė DRD 2019-05-2